

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. II. In quibus Jus Canonicum à Jure Civili præcipuè differat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

41. Tam juxtà Canones, quàm juxtà Leges, quidquid discrepat à Jure Communi, ad illud, quoad fieri potest, reducendum est; nec ab eo recedendum, nisi clarè constet ei derogatum. *ibid.*

42. Constitutio sive Canonis, sive Legi contraria, & Ecclesiæ damnosa non valet. C. 15. de *Elect.* 42. non valet Rescriptum, quod Juri vel Publicæ Utilitati adversatur. *Leg. fin. C. Si contra Jus vel util. publ.*

43. In utroque Jure, undè quis meretur gratiam, damnum sustinere non debet. C. 7. de *Renunc.* ubi *Gloss. v. Sustinere*, citat plures Leges idem docentes.

44. Cùm respondetur Consultationi ab habente Jus condendi potestatem, Jus Commune declaratur, vel editur; etsi circa Privilegia consultus responderet. C. 9. de *Voto & voti red.* *Gloss. C. 9. de fil. Presb. v. Consultationem C. 12. de resor.*

45. Si Membrum alicujus Collegii, juri, in illius Collegii honorem sibi, ut & aliis Collegis suis, concessio, renunciat; renunciatio non valet: valeret autem, si jus præcipuè concessum, esset in commodum Membrorum C. 12. de *For. comp.* Ratio Cap. desumitur ex L. 38. ff. de *Pactis*, quam explicat *GONZALEZ in illud n. 2.*

46. Qui in aliquo læditur, in alio compensationem accipere debet. C. 16. de *Major. & Obedient.* *Gloss. v. Prajudicio*, citat Leges Civiles simile quid præcipientes.

47. Factæ inter alios Transactio, circa rem ad seipsum quodammodo pertinentem, auctoritatem præstans, juri suo tacite renunciat. C. 7. de *Transact.*

48. Res inter aliquos acta non præjudicat juri aliorum, nisi isti illam approbent & confirmet. C. 7. de *cau. poss. & propr.* Res inter alios actas, vel judicatas, aliis non nocere. *Cod. Lib. 7. tit. 60.*

49. In utroque, verisimile non habetur eum, qui spoliatus renunciat, spontè renunciare. C. 2. de *restit. spoliat. l. 1. C. Per vim. l. 1. §. qui à me ff. de vi.*

50. Canon, ut Lex, declaratur ex approbatâ Consuetudine, quæ est optima Legum Interpret. C. 8. de *Consect. C. si de interpretatione ff. de Legib.*

51. Canones, sicut & Leges, sufficienter promulgati judicandi sunt, si publicè & generaliter fuerint promulgati; nec oportet, ut singulis specialiter significentur: neutris ligatur quis, antequàm ad eum pervenerint, vel potuerint pervenire, (hoc speciali Tractatu explicabitur.) C. 1. de *Post. Præl. C. 2. Dist. LXXXII.*

52. Quod agitur contra Canonem, sicut & quod fit contra Legem, non habet firmitatem, & nequaquam valet: quod restringendum videtur, cum C. citatis. n. 24. ad Casum, in quo Canon vel Lex læsa substantiam rei actæ respiciunt. (Hoc enucleatur in citata *Dissert. de Lege purè prohibitoria*) C. 2. de *Testib. & attest. in quo citatur Novella 90. collat. 7. C. 9. GONZALEZ in illud. n. 2.*

53. Tam juxtà Canones, quàm juxtà Leges, quilibet eodem debet uti jure, quod in alium statuit. C. 6. de *Const. toto Tit. Digest. Quod quisque juris in alterum statuerit, ipse eodem jure utatur.*

54. Urgens Necessitas eximit à Canone, sicut & à Lege. C. 2. de *Observ. Jejun. C. 4. de Reg. Juris.* Necessitas non habet Legem. L. 1. ff. de *Off. Proconsulis.*

55. Tam Canon, quàm Lex, approbat, ut nonnulla pro communi utilitate contra Juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerentur. C. 3. de *Sent. & Rejud. in 6. Gloss. v. non expressa* citat plures Leges id docentes.

56. Utiliores Canones, ut & Leges, interdum restringendæ sunt; quia Hominum succrescente malitiâ, quod provisum erat ad remedium, tendit quandoque ad noxam. C. 1. de *Except. in 6.*

57. In utroque Jure, extrâ Territorium jus dicenti non paretur impunè. Eod. recidit quo *Art. 31. C. 2. de Elect. in 6. L. fin. ff. de Jurisdic.*

58. Ut secundum Legem, ita & secundum Canonem, jura antiqua non debent dici correctâ, nisi expressè fuerint per nova immutata. C. 41. de *Elect. in 6.* quod non mutatur, quare stare prohibetur. L. *Sancimus. C. de Testam.*

59. In utroque ista audiuntur, parùm est jura conde-

re, nisi sit, qui ea tueatur. Expediunt jura juribus concordare, eorumque correctiones, si valeant sustineri, evitari debent. C. 3. de *Elect. in 6.* Per eos, qui juri dicendo præfunt, effectus juri accipitur. L. 2. §. 13. de *Orig. Jur.*

60. Utrumque est illa Lex publica, à quâ eximit privata Spiritus Sancti Lex; seu Divinus Spiritus Sancti Instinctus, quo aliquem movet ad aliquid juri contrarium. C. 2. CAUS. XVIII. QUÆST. III. C. 18. de *Regularib.*

61. Sicut frustra implorat Legis auxilium, qui committit in Legem; ita frustra implorat Canonis auxilium, qui committit in Canonem. C. 23. de *Elect.* frustra Legis implorat auxilium &c. L. *auxilium ff. de Minorib.*

62. In neutro, Concessionis aliquibus specialiter factæ, ad alios trahendæ sunt, in fraudem Canonis vel Legis. C. 11. de *Conc. Præb.* Constitutiones Personales ad exemplum non trahuntur. *§. sed & quod pr. Instit. de Jur. Nat. Gent. & Civil.*

63. Utrumque sibi subditas habet determinatas Personas, Res, & Judicia; ultra quæ nihil valet, passim.

64. In Foro Externo tam Canonico, quod Canone regitur, quàm Civili, quod Lege regitur; de Externis tantum, & non de Internis judicatur. C. 13. CAUS. XV. QUÆST. I. Cogitationis penam nemo patitur. L. *Cogitationis ff. de pænis*

65. Sicut in Rebus Temporalibus Canonice Constitutiones Civilibus sunt conformandæ; sic, è contrâ, in Spiritualibus Leges Civiles Canonibus subdendæ. *Cap. 4. de Pænis. C. 1. de Novi Oper. nunt. C. 18. de Priv.* Quod Sacri Canones prohibent, id etiam & nos per nostras abolemus Leges. *JUSTIN. in C. Sacris. C. de Episc. & Cler.*

66. Sicut Leges contrariæ, ita & contrariæ Canonum regulæ intelligendæ & componendæ sunt, pro diversitate Locorum, Temporum, & Personarum. C. 112. 3. *Dist. XXIX.*

67. Sicut Partes Civilis Juris non sunt æqualis auctoritatis; non enim Statuta, v. g. Civitatis Civitatem, & Statuta Provinciæ Provinciam transgrediuntur: Leges verò Regni ad plures tùm Civitates, tùm Provincias extenduntur. Ita & Partes Juris Canonici sunt inæqualis auctoritatis; cùm Decreta Conciliorum Generalium, & Constitutiones Pontificum Universam ligent Ecclesiam; Statuta verò Synodalia, & Ordinationes Episcopales unam tantum Diœcesim; Canones verò Conciliorum Provincialium totam obligent Provinciam. Præterea Sanctorum Patrum Dicta, quæ sunt Juris Canonici Pars, non sunt ejusdem vis ac Decreta Pontificum. C. 28. *Dist. 1. Dist. xv. xvi. xvii. xviii. xix. xx.* in quibus dùm de Juris Canonici Partibus agitur, nonnulla dicuntur, è quibus inferre licet, illas esse inæqualis vis & auctoritatis: *tota Dist. XX.*

68. Sicut Priores Juris Civilis Leges, quales sunt Leges XII. Tabularum, sunt duriores & obscuriores, quàm quæ postea secutæ sunt; ita Priores Juris Canonici Leges, sive Canones, Posterioribus sunt & duriores, & obscuriores. C. 7. *Dist. XXXIV.*

69. Pleraque Juris Canonici Regulæ, è Jure Civili desumuntur; quod intelligendum tam de illis, quæ in Textibus Juris leguntur, quàm de illis, quæ seorsim collectæ sunt in *Tit. de Regulis Juris.* Patebit ex infra dicendis circa has Regulæ.

§. II.

In quibus JUS CANONICUM à JURE CIVILI præcipuè differat.

De *Differentiis* Juris Canonici à Jure Civili, desumptis ex illorum *Causis*, nihil hic dicimus; sed tantum de aliis: de illis enim agemus, dùm de *Causis* Juris Canonici loquemur.

Hoc præmonito, dicimus, Jus Canonikum non in aliis à Jure Civili præcipuè differre, quàm in istis:

1. Mitiùs agit: nam à Juris Civilis rigore sæpiùs recedit. C. 18. de *Rest. spoliat. C. 1. de Dol. & Contu. C. 70. de Appell. Cap. ult. de arbit.* Natis ex nefariis & incestis Nuptiis, Jure Civili alimenta non debentur. *Nov.*

Justin.

Justin. 74. & 89. Jure Canonico, filii ex quocumque coitu, etiam incestuoso, nati, à Parentibus alendi sunt. *Cap. cum haberet, Extrà de eo, qui dux. in matrim.*

2. Personæ Deo dicatæ, Res spirituales, & circa utrafque Judicia, ad solum Canonico pertinent. Hinc Leges Civiles Judiciæque circa ista sunt nulla: Leges hujusmodi dicuntur non Constitutiones, sed *destitutions, distinctionum usurpationes.* Hinc si Jus Civile Juri Canonico in istis adversetur, istud illi prævalet. Quomodo hæc intelligi debent, dicitur in Tractatu de modo discernendi Leges *Seculares à Spiritualibus.*

Hinc Judex Ecclesiasticus in istis sequi debet Canones, non Leges. *C. 11. 12. Dist. 96; tota Caus. 11. q. 1. c. 5. de Testam. c. 12. de Reb. Eccles. non C. 10. 11. de Testam. E. 11. de Testam. ex Nov. 83.* Clericus in Causa Civili debet conveniri apud Episcopum, nisi Causa natura aliud Forum requirit. In Criminalibus autem Causis distinguendum: si crimen sit Civile, apud Judicem Civilem debet conveniri; si Ecclesiasticum, coram Episcopo est conveniendus.

3. Jus Canonico universaliter receptum nunquam habuit, nec habet nunc, quidquam Juri Divino contrarium, quia sit ab Ecclesia, quæ est Columna & Firmamentum veritatis: non item Jus Civile, quia sit à Potestate errori obnoxia, Bonumque publicum Temporale respicit, quod interdum requirit, ut quædam peccata permittantur. Jure Civili permittus est Concubitus *l. in Concubitus. D. de Concubinis:* Jure autem Divino prohibetur, *PAUL. ad Galat. 5. & consequenter Jure Canonico. Cath. Nemo 32. q. 4.*

Hinc protectæ Leges sequentes à Canone damnatæ.

1. Est, quæ infamiam notat Viduam, quæ intrâ tempus luctus nubit, Virtumque, qui eam sciens ducit; quæque damnatur & corrigitur. *Cap. 4. & 5. de secund. Nuptiis. C. 2. caus. 3. q. 7. S. ult. Mulier nubens intrâ annum luctus, infamiam notatur. l. 1. & 2. C. de secund. Nuptiis.*

2. Est, quæ permittit quoddam fœnus, quod restituendum est; & damnatur *toto Tit. de Usur. C. 11. caus. 14. q. 4.* Jure Civili licet stipulari usuras pecuniæ creditæ *toto tit. Dig. & Cod. de Usur. Jure Canonico, non item toto Tit. Decr. de Usuris erito tempore finiendis.*

3. Quæ possessor mala fidei intrâ certum tempus præscribit, quæque damnatur. *C. 5. de Præscrip. ubi citatur. l. fin. C. de Præscrip. longi temporis. l. 1. C. Theod. de actionib. tertio tempore finiendis.*

4. Quæ stuprum à Marito commissum non habetur adulterium, & damnatur *Can. 2. cau. 32. q. 2.* Adulterium Jure Civili committitur in nuptam. *l. fugitivus. ff. de verb. signif. Jure Canonico etiam in solutam mulierem à conjugato C. 19. 20. & C. fin. CAN. 32. q. 5.*

5. Quæ permittuntur matrimonia à Christo damnata, quales erant, quibus Viris Uxores propter justas causas dimittentibus, alias ducere licebat, quæque confuse damnatur. *C. 2. CAU. 32. q. 2.*

6. Quæ permittit Viro uxorem adulteram occidere, quæque damnatur. *C. 6. CAU. 33. q. 2.*

De his differentiis, aliisque notandis, fusius, dum de Origine præcipuarum inter utrumque Jus differentiarum, agetur.

S. III.

Origo præcipuarum differentiarum inter JUS CANONICUM & JUS CIVILE.

Non fufficit observavisse discrimina Juris Canonici à Jure Civili, sed eorum etiam cause sunt exponendæ.

Harum Prima est, quod Ecclesia Universalis, quæ Leges Canonicas circa Doctrinam constituit, sit infallibilis; Secularis autem Potestas, quæ Leges Civiles Doctrinæ connexas condit, sit fallibilis. Hoc autem discrimen, ex eo oritur, quod illa præposita sit ad docendam & exponendam Legem Naturalem & Legem Divinam; atque ut Regulam certam proponeret, ita constituta esse debuerit, ut falli non posset in Canonibus utramque Legem spectantibus: Sæ-

Tom. 2.

cularis autem Potestas, cui Administratio Rerum ad Corpus aut Bona attinentium commissa est tantum, tali non indiguerit privilegio: Oportet igitur, ut quoties Legibus Canonicis adversantur Leges Civiles circa Doctrinam, toties hæc juxta Canonicam normam intelligantur aut corrigantur. Tales sunt Leges Civiles, quæ permittunt res à Deo prohibitas, ac præferunt illæ, quæ concubinatui auctoritatem præstant; vel adulterio alterutrius Conjugatorum, in divortio à Legge concessio; vel homicidio uxoris in flagranti delicto deprehensa, vel usurarum perceptioni in pacto Antichresteos, seu oppugnationis bonorum, ad pecuniæ creditæ securitatem; aut furto in præscriptione, cui mala fides supervenit, vel quæ saltem huic favent, dum sinunt, ut qui à Spoliatoribus, licet hoc scirent, adquisierunt, dissimilem ab eis causam habeant, vel perjurio, dum vetant stare juramento Pupilli rationis usum adepti, etiamsi seductionis absit suspicio. *vide FAGNANUM in Cap. 10. de Testam. n. 168. usque ad 178.* ubi plures enumerantur casus similes, in quibus standum est Juri Canonico propter peccatum à Jure Civili permittum. Hoc autem restringendum est ad Definitiones à Conciliis Generalibus factas debito modo, atque universim receptas, vel alio quovis modo roboratas auctoritate Ecclesiæ Universalis, cui soli promissa fuit Infallibilitas. De cæteris casibus, in quibus Leges Civiles non obligant propter oppositionem earum cum Legge Naturali, aut Divina, agendi non est hic locus, sed de illis, in quibus adversantur Legibus Canonicis. Nec etiam loquimur de Jurisdictione, quam sibi Præfecti Ecclesiastici vindicaverunt, in Res Temporales, delicti occasione, satis erit observare, jus interpretandi Legem Naturalem & Legem Divinam, quod habet Ecclesia, nullam illi auctoritatem in Res Temporales impertiri, quippe quod extrâ Declarationem rerum juxta has Leges licitarum aut illicitarum, & constitutionem poenarum spiritualium in transgressores, non excurrat. Et hæc sufficienter circa priorem causam discriminum inter Canonicum & Civile Jus intercedentium. Canones, quibus illa innitur, & differentias ad illam spectantes non retulimus, quia hæc colliguntur, in Expositione Decalogi, & in Tractatu de Principibus, Ecclesiæ, Pontificis, & Judicis Ecclesiasticis.

Verum attentione majori dignum est, quod illud non solum ad Leges Civiles pertinet, Juris Canonici respectu; sed etiam ad Leges Canonicas inter se collatas: plures enim ex iis, quæ ab Episcopis, Conciliis Particularibus, imò etiam à Summis Pontificibus desumptæ sunt, sunt erroneæ, propter eandem causam, scilicet Fallibilitatem eorum, à quibus sunt protectæ, & Infallibilitatem eorum, à quibus cæteræ connectæ sunt, vel auctoritatem acceperunt. Atque hic obiter observandum est, ex neglectu attendendi hanc Legislatorum fallibilitatem produsse, atque etiamnum prodire multas interpretationes vitiosas: Nec omitendum est, Leges Canonicas, ad quarum normam corrigendæ atque emendandæ sunt Leges Civiles, esse Divini Juris Partem, quia juris interpretationes ab auctoritate legitimâ protectæ ad Jus dilucidarum pertinent, atque eam auctoritatem fortiuntur: unde citum procul dubio Juri Civili Jus Divinum antecellat, eadem anteponi debet Jus Canonico, quod Divini Juris Pars est.

Reliquarum differentiarum inter Canonico & Civile Jus Pars major ex eo oritur, quod Ecclesiæ Administratio plenissima sit caritatis & lenitatis, tendens ad procurandam salutem animarum, quas CHRISTUS ejus Sponsus suo sanguine redemit; ipsi mansuetudinem sequi tum factis, tum sermonibus mandans; eique Spiritum Sanctum, qui caritatis est Spiritus, Rectorem præsciens. Indè est, quod æquitatem sectetur, non solum in casibus à jure non expressis, verum etiam in plurimis, in quibus rigor æquitati opponendus videtur; idecirco non satis habuit jube- re cum Jure Civili, ut æquitas suppleret ea, quæ desunt in Jure Scripto. *Cap. II. DE TRANSACT. in his*